

Aseistakieltäytyjäliitto ry
Rauhanasema, Veturitori
00520 Helsinki
puh. 09-140427, 040-8362786
fax 09-147297
sähköposti akl@aseistakieltaytyjaliitto.fi
<http://www.aseistakieltaytyjaliitto.fi>

[HE 140/2007 VP](#)

ASEISTAKIELTÄYTYJÄLIITON LAUSUNTO EDUSKUNNAN TYÖELÄMÄ- JA TASA-ARVOVALIOKUNNALLE

Yleistä

18.10.2007 julkaistu hallituksen esitys uudeksi siviilipalveluslaiksi on kokonaisuudessaan riittämätön askel eteenpäin. Lakiesitys puuttuu useimpiin nykyisen siviilipalveluslain epäkohtiin, mutta ratkaisut jäävät useimmiten puolittaisiksi. Lisäksi totaalikieltäytyjien kohteluun liittyvät ongelmat jäävät kokonaan ratkaisematta.

Lakiesityksen mukaan siviilipalvelusaika on jatkossa 362 vrk nykyisen 395 vrk:n sijasta. Kyseessä on toki selkeä parannus, mutta Aseistakieltäytyjäliiton käsityksen mukaan tällainen lyhennys ei riitä toteuttamaan eri palvelusmuotoja suorittavien yhdenvertaisuutta. Liiton mielestä ei ole perusteita sille, miksi siviilipalveluksen tulisi olla pidempi kuin varusmiesten peruspalvelusaika. Merkittävästä edistysaskeleestakin voitaisiin puhua vasta, mikäli palvelus lyhennettäisiin korkeintaan 330 vuorokauteen. Nykyisestä siviilipalveluksen pituudesta ovat huomauttaneet mm. YK:n ihmisoikeuskomitea, Euroopan neuvoston ihmisoikeuselimet sekä ihmisoikeusjärjestö Amnesty International.

Lakiesityksen mukaan valtio ottaa myös vastuuta siviilipalvelusmiesten majoituskustannusten korvaamisesta. Tämä muutos on välttämätön, jotta siviilipalvelusmiehille laissa turvattu oikeus maksuttomaan majoitukseen toteutuisi myös käytännössä. Eduskunnan työasiainvaliokunta kehotti työministeriötä korjaamaan siviilipalvelusmiesten asumisolot asumiskorvausjärjestelmää kehittämällä jo vuonna 1998 (TyVM 13/1998 vp), ja on myönteistä että uuden lain myötä asiaa ryhdytään viimeinkin korjaamaan. Tarkoitukseen budjettiesityksessä varattu määräraha on kuitenkin liian pieni.

Välttämätön uudistus on myös aseistakieltäytymisoikeuden laajentaminen kriisin aikaan. Aseistakieltäytyjäliitto hyväksyy periaatteessa siviilipalvelukseen sisältyvän koulutusjakson uudistamisen niin, että koulutukseen sisältyy nykyistä enemmän käytännön valmiuksia antavaa osuutta. Muutosta ei saa kuitenkaan toteuttaa niin, että se vaarantaisi siviilipalveluksen aseman vakaumuksellisille aseistakieltäytyjille sopivana palvelusmuotona. Koulutuksen painopisteen tulee olla laajaa turvallisuuskäsitystä tukevasti esim. rauhan aikana tapahtuvien onnettomuuksien torjunnassa, arjen turvallisuuden edistämisessä tai ympäristönsuojelussa, ei sodankäyntiin valmistautumisessa edes siviilitehtävissä. Aseistakieltäytyjäliitto uskoo, että nämä edellytykset täyttyvät uudistetunkin koulutusjakson sisällössä.

Lakiesitykseen sisältyy myös rangaistusjärjestelmän muutos, jonka seurauksena nykyistä pitkää ehdotonta vankeusrangaistusta tultaneen käytännössä soveltamaan aikaisempaa harvemmin henkilöihin, jotka laiminlyövät siviilipalvelusvelvollisuutta muista kuin vakaumuksellisista syistä. Tämä uudistus jää kuitenkin puolinaiseksi ja vakaumuksellisille totaalikieltäytyjille langetettava vankeusrangaistus olisi nykyisen kaavan mukaisesti puolet jäljellä olevasta siviilipalvelusajasta.

Käytännössä rangaistukset toki lyhenisivät pari viikkoa siviilipalveluksen lyhentymisen myötä, mutta tämä muutos ei missään tapauksessa ole riittävä. Suomen tulisi etsiä totaalkiellettyjen kohtelussa vaihtoehtoja ihmisoikeuksien kannalta kyseenalaiselle ja yleinen rangaistustaso huomioon ottaen kohtuuttomalle vankeusrangaistukselle. Vähintäänkin vankeusrangaistuksen pituutta tulisi lyhentää huomattavasti.

Palvelusaika

Nykyinen 395 vuorokauden mittainen palvelusaika on johtanut sekä toistuvaan kritiikkiin [kansainvälisiltä ihmisoikeuselimiltä](#) että totaalkiellettyjen määrän voimakkaaseen lisääntymiseen Suomessa. Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeuskomitea totesi marraskuussa 2004 Suomen siviilipalveluksen pituudeltaan syrjiväksi ja näin ollen kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen vastaiseksi. Lisäksi kritiikkiä ovat esittäneet ainakin Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu (2001 ja uudelleen 2006), Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitea (2004) sekä ihmisoikeusjärjestö Amnesty International.

Vaikkakin lakiesityksen mukainen palvelusajan lyhennys 362 vrk:en on parannus, se ei silti riitä toteuttamaan eri palvelumuotoja suorittavien yhdenvertaisuutta. Aseistakieltäytyjäliiton näkemyksen mukaan ei ole perusteita sille, miksi siviilipalvelusajan tulisi olla pidempi kuin yleisin varusmiespalvelusaika (180 vrk). Samankaltaisen näkemyksen on omaksunut Euroopan parlamentti, jonka vuonna 1994 hyväksymän kannan mukaan siviilipalveluksen ei tulisi olla lainkaan varusmiespalvelusta pidempi (nk. de Gucht -päättöslauselma).

Palveluksen kokonaiskesto määrittää ajan, jonka palvelusta suorittava on poissa työelämästä ja opinnoistaan, ja on näin ollen ainoa objektiivinen mittari siviili- ja varusmiespalveluksen välillä. Palveluksen suorittamisen ”kokonaisrasittavuus” ja tosiasiallinen sisältö vaihtelevat palvelumuotojen sisällä niin paljon, että muunlaiset ”rasittavuusvertailut” palvelumuotojen välillä ovat mahdottomia ja tarkoitushakuisia. Nämä laskelmat eivät myöskään tavallisesti huomioi kaikkia välittömiä haittoja, joita siviilipalveluksen valitsemisesta saattaa aiheutua, ei työsyörintää tai johtajakoulutuksen saaneiden asevelvollisten suosintaa opinnoissa tai työelämässä.

Vertailtaessa siviilipalvelusmiesten ja varusmiesten palvelusaikaa lähtökohdaksi on otettava lyhyin varusmiesten palvelusaika, sillä palveluksen jatkuminen yli peruspalvelusajan on jatkossakin suurelta osin riippuvainen kyseisen asevelvollisten omasta tahdosta ja motivaatioista, kuten hallituksen esityksestä asevelvollisuuslaiksi tulee ilmi (HE 37/2007 vp, yksityiskohtaiset perustelut 38§).

Siirtymäsäännökset

Lakiesityksen siirtymäsäännösten (105§) mukaan uutta lakia sovelletaan pääsääntöisesti myös siviilipalvelusvelvolliseen, joka on aloittanut siviilipalveluksensa ennen sen voimaantuloa. Ennen voimaantuloa palveluksensa aloittaneisiin ei kuitenkaan sovellettaisi uuden lain mukaista palvelusaikaa. Aseistakieltäytyjäliiton käsityksen mukaan tämä ei ole mielekäs menettely, koska se asettaisi uuden lain voimaantulon jälkeen palvelevat siviilipalvelusmiehet keskenään eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, milloin he ovat palveluksensa aloittaneet.

Siviilipalveluksen – kuten varusmiespalveluksenkin – suorittaminen voi keskeytyä useiksi vuosiksi lykkäyksen tai määräaikaisen vapautuksen terveydellisin perustein (uudessa laissa palveluskelpoisuuden puutteen) johdosta. Näin ollen lakiesityksen siirtymäsäännökset merkitsisivät käytännössä sitä, että vanhan lain mukaista palvelusaikaa, jonka mm. YK:n ihmisoikeuskomitea on todennut syrjiväksi, suorittavia siviilipalvelusvelvollisia palvelisi vielä vuosien ajan eteenpäin.

Aseistakieltäytyjäliiton näkemyksen mukaan siirtymäsäännökset tulee muuttaa niin, että uuden lain mukainen palvelusaika koskee kaikkia siviilipalvelusvelvollisia, joiden palvelus on kesken lain astuessa voimaan. Myös aiemmin siviilipalvelusrikoksesta tuomittuun ja ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn siviilipalvelusrikokseen on sovellettava tämän lain säännöksiä

siviilipalveluksesta kieltäytymisestä ja siviilipalvelusrikoksesta.

Siviilipalvelushakemuksen käsittely erityisolissa

Lakiesitys laajentaisi aseistakieltäytymisoikeuden myös poikkeusoloihin, mikä on sekä positiivinen että välttämätön uudistus, jota mm. YK:n ihmisoikeuskomitea on vaatinut ([CCPR/CO/82/FIN](#)). Kuitenkin poikkeusolissa jätettävät siviilipalvelushakemukset alistettaisiin vakaumuksentutkintalautakunnan käsiteltäväksi. Aseistakieltäytyjäliitto pitää poikkeusolojen vakaumuksentutkintalautakuntaa ylipäättään tarpeettomana ja aseistakieltäytyjien omantunnon vapautta vaarantavana.

Lakiesityksen 18§:n 2. momentin mukaan henkilö, joka on suorittanut asevelvollisuuslain mukaisen palveluksen ja sen jälkeen normaalioloissa hyväksytty tai hakenut siviilipalvelukseen muttei ole vielä suorittanut kertausharjoitukset korvaavaa täydennyspalvelusta, on velvollinen antamaan selvityksen vakaumuksestaan. Sillä, kuinka nopeasti viranomaiset käsittelevät kunkin henkilön siviilipalvelushakemuksen ja kutsuvat hänet täydennyspalvelukseen, ei ole mitään tekemistä hänen vakaumuksensa pysyvyyden ja syvyyden kanssa eikä ole perusteita asettaa täydennyspalvelusta suorittamattomia eri asemaan muiden rauhan aikana siviilipalvelukseen hakeutuneiden kanssa. Täydennyspalveluksen suorittamattomuus tulee näin ollen ilman muuta poistaa vakaumuksentutkintaan joutumisen kriteereistä.

Siviilipalvelusvelvollisuuden laiminlyöminen

Eduskunnan työasiainvaliokunta on kiinnittänyt huomiota rangaistusjärjestelmän epäkohtiin mietinnössä TyVM 13/1998 vp, jonka mukaan ”siviilipalvelusvelvollisuuden rikkomista ja totaalikieltäytymistä koskevia rangaistusäännöksiä ja seuraamusjärjestelmää on arvioitava uudelleen” ja ”esimerkiksi ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta tuomittavan yhdyskuntapalveluksen soveltuvuutta totaalikieltäytymiseen on tutkittava”.

Lakiesitykseen sisältyykin uudistus, jossa nykyisen siviilipalveluslain "siviilipalvelusrikosta" koskeva pykälä jaetaan kahteen osaan: siviilipalveluksesta kieltäytymiseen (73§) ja siviilipalvelusrikokseen (74§). Uudistus on lähtökohtaisesti myönteinen, koska se vähentää pitkien ehdottomien vankeusrangaistusten käyttöä muista syistä kuin vakaumukseen perustuvan totaalikieltäytymisen johdosta siviilipalvelusvelvollisuutta laiminlyöneisiin. Tämä uudistus jää kuitenkin puolitiehen, sillä totaalikieltäytyjien vankeusrangaistukset ovat jäämässä ennalleen ja toisaalta osa muista syistä siviilipalvelusvelvollisuutta laiminlyöneistä tultaneen jatkossa tuomitsemaan uuden ”siviilipalveluksesta kieltäytyminen” -nimikkeen perusteella, jolloin heidän tuomionsa jatkuvat nykyisenkaltaisina.

Totaalikieltäytyjien vankeusrangaistukset

Esitys jättää totaalikieltäytyjille langetettavat vankeusrangaistukset entiselleen lukuun ottamatta siviilipalvelusajan lyhentymisestä seuraavaa muutosta: tällä hetkellä maksimirangaistus on 197 vrk, uuden lain perusteella se olisi 181 vrk. Rangaistukset ovat yleinen rangaistustaso huomioon ottaen kohtuuttomia ja ihmisoikeuksien kannalta kyseenalaisia. Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu Alvaro Gil-Robles lausui Suomea koskevassa raportissaan syyskuussa 2001 pitävänsä tärkeänä sitä, että suhtautumisessa totaalikieltäytyjiin etsittäisiin muita keinoja kaavamaisena määräytyvän ehdottoman vankeusrangaistuksen sijaan. YK:n ihmisoikeuskomitea on puolestaan kehottanut Suomea laajentamaan rauhan aikana palveluksesta vapautettujen Jehovan todistajien erityiskohtelun koskemaan myös muita ryhmiä. Käytännössä tämä merkitsisi vapauttamismenettelyn käyttämistä asevelvollisuuspalveluksesta muista vakaumuksellisista syistä kieltäytyneiden kohdalla.

Lakiesityksen 73§ pykälä säilyttäisi totaalikieltäytyjien kohdalla kaavamaisen rangaistuksen mittaamistavan. Aseistakieltäytyjäliitto katsoo, että joka tapauksessa totaalikieltäytyjiä tuomittaessa rangaistuksen pituutta tulee lyhentää ja tuomioistuimille tulee sallia yleisen oikeuskäytännön

mukainen harkintavalta tuomioita mitattaessa niin, että vankeusrangaistuksen suorittaminen tai sen raukeaminen kuitenkin poistaa nykyiseen tapaan rauhanaikaisen palvelusvelvollisuuden. Käytännössä tämä voitaisiin toteuttaa määräämällä rangaistusmaksimiksi yksi kolmasosa jäljellä olevasta palvelusajasta.

Muut siviilipalvelusvelvollisuuden rikkomisesta tuomittavat

Esityksen 73§:n mukaan siviilipalveluksesta kieltäytymisestä tuomittaisiin siviilipalvelusvelvollinen, ”joka jättää saapumatta koulutukseen tai työpalveluun, lopettaa sen tai ilmoittaa kirjallisesti kieltäytyvänsä siviilipalveluksesta.” Tämä merkitsee käytännössä sitä, että vaihtoehdottoman rangaistussäännön sisältävää 73§:ä käytettäisiin myös uuden lain voimaantulon jälkeen muuhunkin kuin vakaumuksellisiin totaalkieltäytyjiin, sillä palvelukseen saapumatta jättäminen tai sen lopettaminen johtuvat usein muista syistä kuin tarkoituksesta kieltäytyä siviilipalveluksesta, esim. palveluksen ulkopuolisen elämän ongelmista. Lähes kaikki vakaumukselliset totaalkieltäytyvät jättävät kirjallisen kieltäytymisilmoituksen ennen kieltäytymistään, joten ongelma olisi yksinkertaisesti ratkaistavissa muuttamalla 73§:n tunnusmerkistöä niin, että tunnusmerkiksi jäisi vain kirjallinen kieltäytyminen. Tällöin kaikki muista kuin vakaumuksellisista syistä siviilipalvelusvelvollisuutta rikkovat tulisivat tuomitusti 74§:n mukaan. Tällainen muutos hallituksen esitykseen olisi perusteltu myös asevelvollisuuspalvelusta suorittavien yhdenvertaisuuden kannalta, sillä palvelukseen saapumatta jättänyt varusmies, joka on pitkän poissaolon vuoksi syyllistynyt karkaamiseen, saa vain harvoin ehdottoman vankeusrangaistuksen.

Lakiesityksen 80§:n mukaan siviilipalveluksesta kieltäytymisestä tai siviilipalvelusrikoksesta langetettua tuomiota ei voi langettaa ehdollisena eikä sen sijasta voi määrätä yhdyskuntapalvelua. Kyseisen pykälän perusteluissa viitataan tämän perusteeksi 73§:n perusteluihin, joissa ehdottomia vankeusrangaistuksia perustellaan sillä, että ”siviilipalveluksesta kieltäytymisestä ei tule tehdä vaihtoehtona liian houkuttelevaa”. Tämä peruste ei kuitenkaan päde siviilipalvelusrikoksesta uuden lain 74§:n mukaan tuomittavien kohdalla, sillä he joutuisivat lakiesityksen mukaan rangaistusmaksimia lyhyemmän tuomion saadessaan joka tapauksessa suorittamaan palveluksen loppuosan siviilipalveluksessa niin, että rangaistuslaitoksessa vietetty aikaa hyvitetään jäljellä olevaa palvelusaikaa määrättäessä (74§, 3. mom.). Ehdolliseen vankeuteen tuomittavat eivät vietä aikaa rangaistuslaitoksessa, joten ehdollinen rangaistus ei vähentäisi siihen siviilipalvelusrikoksesta tuomittavan jäljellä olevaa henkilökohtaista siviilipalvelusaikaa eikä ehdollisen tuomion mahdollistaminen seurausvaihtoehtona näin ollen lisäisi siviilipalvelusrikoksen ”houkuttelevuutta” millään tavalla. Myös siviilipalvelusrikoksesta tuomittavien rangaistusten maksimikesto tulee lyhentää enintään kolmasosaan jäljellä olevasta palvelusajasta.

Yli 30-vuotiaiden ongelma

Lakiesityksen mukaan 74§:n 4 momentin mukaan siviilipalvelusrikoksesta tuomitun palvelusvelvollisuus ”jatkuu palvelusvelvollisuuden loppuunsaattamisen niin edellyttäessä myös sen vuoden päätyttyä, jona siviilipalvelusvelvollinen on täyttänyt 30 vuotta”, eli sekä varusmies- että siviilipalveluksessa noudatettavan normaalin palvelusvelvollisuuden päättymisen jälkeen.

Sen sijaan siviilipalvelusrikoksesta tai siviilipalveluksesta kieltäytymisestä vankeuteen tuomituilla, kyseisen ikärajan täyttymisen jälkeen tuomiota suorittavilla ei olisi mahdollisuutta (73§ ja 74§) hakea ehdonalaista vapautta suorittamaan palveluksensa loppuun toisin kuin muilla vastaavien pykälien mukaan vankeuteen tuomituilla. Siviilipalveluksen suorittamiseen halukkaiden henkilöiden pitäminen vangittuna ei ole mielekäästä ja aiheuttaa yhteiskunnalle tarpeettomia kuluja. Ei ole myöskään perusteltua asettaa siviilipalvelusrikoksesta tai siviilipalveluksesta kieltäytyneitä keskenään eri asemaan sen perusteella, minkä ikäisiä he ovat ja millä aikataululla oikeuslaitos ja rikosseuraamusjärjestelmä on toimittanut heidät vankilaan vankeustuomioon johtaneen teon jälkeen. Koska lakiesityksen mukaan siviilipalvelukseen voidaan joissain tapauksissa velvoittaa myös yleisen ikärajan ylittymisen jälkeen, tulisi tällainen mahdollisuus turvata myös ikärajan ylittymisen jälkeen vankeustuomiota suorittaville.

Aseistakieltäytyjäliiton yksityiskohtaiset kommentit lakiesitykseen

4§ Siviilipalvelusaika. Kansanedustaja Paavi Arhinmäen lakialoitteeseen sisältyvä lyhennys 240 vrk:en olisi yhdenvertaisuuden kannalta hallituksen esityksen sisältämää palvelusaikaa parempi lähtökohta. Aseistakieltäytyjäliitto ei näe syitä, miksi siviilipalveluksen tulisi olla pidempi kuin yleisimmän varusmiesten palvelusajan, jolloin palvelusajaksi säädettäisiin 180 päivää.

9§ Siviilipalveluspaikkahakemuksen käsittely ja siviilipalveluspaikkaoikeuden peruuttaminen. Pykälän mukaan palveluspaikkojen hyväksymisestä päättävän siviilipalveluskeskuksen tulee pyytää pääesikunnan lausunto ennen 8§:ssä mainittujen uskonnollisten yhteisöjen ja yleishyödyllistä toimintaa harjoittavien yksityisoikeudellisten yhteisöjen palveluspaikkahakemusten hyväksymistä. Erityisen lausunnon pyytäminen pääesikunnalta on tarpeetonta ja voi mahdollistaa tarpeetonta viivyttelyä palveluspaikkojen hyväksymisessä, kuten aikaisemmin on tapahtunut.

18–22§ Siviilipalvelushakemuksen käsittely erityisolissa. Kuten yllä on perusteltu, Aseistakieltäytyjäliitto pitää suunniteltua poikkeusolojen vakaumuksentutkintalautakuntaa tarpeettomana ja aseistakieltäytyjien omantunnonvapautta vaarantava. Joka tapauksessa rauhan aikana siviilipalvelukseen hakeneiden vakaumuksentutkinta tulee poistaa laista, sillä rauhanaikaisten perusoikeuksien rajoittaminen ei voi olla perusteltua. Aseistakieltäytyjäliitto ehdottaa ensisijaisesti, että 18–22§ poistetaan laista kokonaan ed. Arhinmäen lakialoitteen mukaisesti tai toissijaisesti, että 18§:n 2. momentti poistetaan. Liitto kiinnittää huomiota myös siihen, ettei vakaumuksentutkintalautakunnan päätöksistä olisi hallituksen mukaisesti valitusoikeutta.

38§ Siviilipalvelusvelvollisen työ- ja vapaa-aika sekä työturvallisuus. Pykälässä säädettäisiin siviilipalvelusmiehille viikoittainen minimityöaika 36 tuntia, jollaista nykyinen laki ei tunne. Siviilipalveluspaikat kykenevät kuitenkin jatkossakin päättämään siviilipalvelusmiestensä työajoista itse, joten minimityöajan säätäminen on tarpeetonta.

40§ Siviilipalveluksen suorittaminen ulkomailla. Aseistakieltäytyjäliiton käsityksen mukaan olisi selvitettävä kokonaan ulkomailla, esim. humanitaarisissa tai kehitysyhteistyötehtävissä, toteutettavan siviilipalveluksen toteuttamismahdollisuuksia. Eduskunnan tahoilta on eri yhteyksissä kiinnitetty huomiota tarpeeseen selvittää siviilipalvelusmiesten käyttämistä kehitysyhteistyö- ja kriisinhallintatehtävissä, mitä ei ole toistaiseksi tyydyttävästi tehty (esim. TyVL 3/1991 vp, UaVM 17/2003 vp, PuVM 1/2004 vp).

45§ Siviilipalvelusvelvollisen ylläpito. Viime aikoina julkisessa keskustelussa on ollut usein esillä asevelvollisten fyysisen kunnon heikkeneminen. Aseistakieltäytyjäliitto pitää tärkeänä, että myös siviilipalvelusmiehiä kannustetaan harjoittamaan liikuntaa palveluksensa aikana. Koska useimmilla palveluspaikoilla ei ole tarjota siviilipalvelusmiehilleen liikuntatiloja, käytännössä tämä voitaisiin järjestää täydentämällä siviilipalvelusvelvollisten ylläpitoetuksia kustantamalla siviilipalvelusmiehille palveluksen aikana liikuntaseteleitä.

Toisin kuin varusmiesten kohdalla, valtio ei huolehdi siviilipalvelusmiesten palvelusenaikaisesta vaatettamisesta. Siviilipalvelusmiehillä ei myöskään enää ole oikeutta käyttää armeijan vaatteita palveluksen aikana, kuten aiemmin on ollut. Yhdenvertaisuus kysymyksen suhteen olisi toteutettavissa maksamalla siviilipalvelusmiehille palveluksen ajan vaaterahaa.

46§ Majoituskustannukset. Valtion osallistuminen majoituskustannusten korvaamiseen on välttämätön ja tärkeä uudistus. Tarkoitukseen varattua määrärahaa on kuitenkin lisättävä niin, että siviilipalveluspaikoille korvattavat majoituskustannukset nousevat yleinen asumiskustannusten taso huomioon ottaen realistiselle tasolle. Lähtökohtana majoituksen järjestämisessä ei voi myöskään olla oletus, että suuri osa siviilipalvelusta suorittavista asuisi palveluksensa aikana tulevaisuudessakin vanhempiensa omistamassa tai vuokraamassa asunnossa.

47§ *Päiväraha ja ruokaraha.* Ruokaraha tulee maksaa myös niiltä päiviltä, jolloin siviilipalvelusvelvollinen on lomalla tai viikkovapaalla siviilipalveluspaikan osoittaman majoituksen ulkopuolella. Vastaava muutos tulee luonnollisesti toteuttaa myös varusmiesten kohdalla maksamalla heille ruokaraha niiltä palvelusaikaan luettavilta päiviltä, jolloin he ovat lomalla tai viikkovapaalla palveluspaikan ulkopuolella.

52§ *Maksuttomat lomamatkat.* Maksuttomat lomamatkat tulee myöntää niin siviilipalvelusta kuin varusmiespalvelustakin suorittaville ilman matkustuspaikkakuntaan liittyviä rajoituksia. Lakiesityksen mukainen käytäntö saattaa aiheuttaa kohtuuttomia vaikeuksia esim. asevelvollisen ihmissuhteiden hoitamisessa.

69§ *Kurinpitorangaistukset.* Uutta pykälässä mainittua kurinpitorangaistusta, henkilökohtaisten lomaoikeuksien menettämistä, ei pidä ottaa käyttöön. Palvelusvelvollisuuden rikkomisen taustalla ovat usein palveluksen ulkopuoliseen elämään, esimerkiksi perhesuhteisiin tai hoitamattomiin talous- tai viranomaisasioihin liittyvät ongelmat, joten niiden hoitamisedellytyksiä heikentävä rangaistus on epätarkoituksenmukainen ja sen sosiaaliset vaikutuksen saattavat kohdentua epäoikeudenmukaisesti.

73§ *Siviilipalveluksesta kieltäytyminen.* Aiemmin tässä lausunnossa esitettyihin perusteisiin tuomioiden kohtuuttomasta pituudesta ja nk. ”yli 30-vuotiaiden ongelmasta” viitaten Aseistakieltäytyjäliitto ehdottaa, että 73§:n 1. ja 2. momentti muutetaan muotoon:

”Siviilipalvelusvelvollinen, joka ilmoittaa kirjallisesti kieltäytyvänsä siviilipalveluksesta, on tuomittava *siviilipalveluksesta kieltäytymisestä* vankeuteen ajaksi, joka vastaa yhtä kolmasosaa hänen jäljellä olevasta palvelusajastaan.

Siviilipalveluksesta kieltäytymisestä tuomittua vankeusrangaistusta suorittava voidaan päästää ehdonalaan vapauteen, jos hän sitoutuu suorittamaan jäljellä olevan siviilipalveluksensa asianmukaisesti loppuun. Ehdonalaan vapauteen päästetyn siviilipalveluksesta kieltäytymisestä tuomitun palvelusvelvollisuus jatkuu palvelusvelvollisuuden loppuunsaattamisen niin edellyttäessä myös sen vuoden päätyttyä, jona siviilipalvelusvelvollinen on täyttänyt 30 vuotta.”

Aseistakieltäytyjäliitto korostaa myös tarvetta etsiä kansainvälisten ihmisoikeuselinten suositusten mukaisesti ratkaisuja, joilla totaalikieltäytyjien vankeusrangaistuksista päästäisiin kokonaan eroon.

74§ *Siviilipalvelusrikos.* Aiemmin tässä lausunnossa esitettyihin perusteisiin viitaten Aseistakieltäytyjäliitto ehdottaa, että 74§:n 1. ja 2. momentti muutetaan muotoon:

”Siviilipalvelusvelvollinen, joka jättää saapumatta tämän lain 3§:ssä tarkoitettuun peruskoulutukseen tai työpalveluun tai lopettaa sen ilmoittamatta kirjallisesti kieltäytyvänsä siviilipalveluksesta, tai joka hänelle määrätystä kurinpitorangaistuksesta huolimatta edelleen olennaisesti laiminlyö 37§:n mukaisen palvelusvelvollisuutensa, on tuomittava siviilipalvelusrikoksesta vankeuteen ajaksi, joka vastaa enintään yhtä kolmasosaa hänen jäljellä olevasta palvelusajastaan.

Siviilipalveluksesta kieltäytymisestä tuomittua vankeusrangaistusta suorittava voidaan päästää ehdonalaan vapauteen, jos hän sitoutuu suorittamaan jäljellä olevan siviilipalveluksensa asianmukaisesti loppuun.”

Lisäksi 74§:n 3. momentin viimeinen virke muutetaan muotoon:

”Vankeusrangaistuksen jälkeen jäljellä oleva palvelusaika lasketaan siten, että yksi rangaistuslaitoksessa suoritettu päivä vastaa kolmea päivää siviilipalveluksessa.”

80§ *Siviilipalveluksesta kieltäytymistä ja siviilipalvelusrikosta koskevat erityissäännökset.*

Vankeusrangaistus on voitava määrätä myös ehdolliseksi ja sen sijasta on voitava määrätä yhdyskuntapalvelusta. Erityisen keskeistä tämä on 74§:n mukaisesti tuomittavien kohdalla, joiden osalta ehdollisen rangaistuksen kieltoa ei lakiesityksen perusteluissa tosiasiallisesti perustella.

105§ Siirtymäsäännökset. Kaikkien uuden lain voimaantulon jälkeen palvelevien siviilipalvelusmiehet tulee olla keskenään samassa asemassa riippumatta siitä, koska ovat palveluksensa aloittaneet. Myös vankeusrangaistukseen ennen uuden lain voimaantuloa tuomittujen rangaistusta tulee lyhentää, kuten meneteltiin tällä hetkellä voimassa olevan siviilipalveluslain astuessa voimaan vuonna 1992.

Tämän johdosta Aseistakieltäytyjäliitto ehdottaa, että 105§:n 2 momentti poistetaan, ja sen sijasta lakiin kirjataan:

”Henkilö, joka on tuomittu ennen tämän lain voimaantuloa siviilipalvelusrikoksesta yli 181 päivän pituiseen vankeusrangaistukseen, vapautetaan suorittamasta 181 päivää ylittävä osa vankeusrangaistuksesta ja rangaistus katsotaan täysin suoritetuksi. ”

Helsinki 13.11.2007

Juha Keltti
lakiasiainsihteeri
Aseistakieltäytyjäliitto ry

Kaj Raninen
Aseistakieltäytyjäliitto ry